

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

โดย

องค์การบริหารส่วนตำบลคอกช้าง
อำเภอเมืองสระใคร จังหวัดหนองคาย

จัดรวบรวมโดย กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
องค์การบริหารส่วนตำบลคอกช้าง

คำนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราชการ ๒๕๖๐ มาตรา ๕๗ รัฐต้อง (๑) อนุรักษ์ ฟื้นฟู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณี อันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ และจัดให้มีพื้นที่สาธารณะสำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการดำเนินการภูมิปัญญาไทย เกิดความภาคภูมิใจ และสามารถปรับประยุกต์หลักธรรมคำสอนทางศาสนาเข้ากับชีวิตได้อย่างเหมาะสม สร้างความสมดุลระหว่างคนกับสังคม และธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน ช่วยเปลี่ยนแปลงปรับปรุงวิถีชีวิตของคนไทยให้เหมาะสมได้ตามยุค

กองการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลคอกช้าง ได้เล็งเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงได้จัดทำฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่น เพื่อให้ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่น เพื่อสืบสานและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญและมีประโยชน์ไว้ไม่ให้สูญหายไปจากชุมชน และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้านหรือปราชญ์ท้องถิ่นเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนในการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้านหรือปราชญ์ท้องถิ่นต่อไป

ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง ความรู้ความสามารถที่ผ่านกระบวนการคิดโดยใช้สติปัญญาของคนในท้องถิ่น มีการเรียนรู้และการถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่งจนเกิดผลดีงาม มีคุณค่า มีประโยชน์ สามารถนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาคุณภาพชีวิต หรือใช้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิตให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงในแต่ละยุคสมัย

๑. ด้านเกษตรกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการกสิกรรม/การปศุสัตว์/การประมง/การป่าไม้ เช่น การทำการเกษตรแบบผสมผสาน เกษตรทฤษฎีใหม่ โคกหนองนา เป็นต้น

๒ ด้านหัตถกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานฝีมือหรืองานช่างที่ทำด้วยมือและอุปกรณ์อย่างง่าย โดยไม่ใช้เครื่องจักรเป็นองค์ประกอบหลักในการผลิต เช่น งานจักสาน, งานแกะหนังตะลุง, งานทอผ้าด้วยมือ, งานเย็บปักถักร้อย, การทำหัวโขน เป็นต้น

๓ ด้านอุตสาหกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานที่ใช้ทุน แรงงาน และเครื่องจักรเป็นองค์ประกอบหลักในการผลิตโดยมีเป้าหมายการผลิตสิ่งของเป็นจำนวนมากเพื่อการค้า และรวมถึงงานด้านการบริการ เช่น การทำเครื่องเรือนจากไม้แปรรูป (โต๊ะ/เตียง/ตู้) การแปรรูปสิ่งต่าง ๆ จากยางพารา เป็นต้น

๔ ด้านการแพทย์ไทย คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการดูแลและรักษาสุขภาพแบบพื้นบ้าน เช่น การหัตถเวชกรรมไทย (การนวดไทย/การนวดประคบสมุนไพร), การใช้สมุนไพรในการรักษาโรค, การผดุงครรภ์พื้นบ้านโดยหมอตำแยของชาวไทยมุสลิม (โต๊ะบีแดด) เป็นต้น

๕ ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งการอนุรักษ์ การพัฒนา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน เช่น การสืบชะตาแม่น้ำ, การทำแนวปะการังเทียม, การอนุรักษ์ป่าชายเลน เป็นต้น

๖ ด้านศิลปกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะสาขาต่าง ๆ เช่น จิตรกรรม, ประติมากรรม, นาฏศิลป์, ดนตรี, ทัศนศิลป์, คีตศิลป์, การละเล่นพื้นบ้านและการนันทนาการ เช่น การขับร้องเพลงอีแซว, ลำตัด, ลิเก, หมอลำ, โนรา เป็นต้น

๗ ด้านภาษาและวรรณกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ภาษาทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน เช่น ภาษาโบราณ, ภาษาถิ่น, หนังสือตำรา, ตำรับอาหาร, งานประพันธ์/บทประพันธ์ทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง, เรื่องสั้น นวนิยาย นิทาน บทเพลงต่าง ๆ เป็นต้น

๘ ด้านอื่น ๆ เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านความเชื่อ ศาสนา ประเพณี พิธีกรรม อาหารไทย อาหารพื้นบ้าน เป็นต้น

ประเภทภูมิปัญญาท้องถิ่น ตำบลคอกช้าง อำเภอสระใคร จังหวัดหนองคาย

สามารถแยกประเภทได้ดังนี้

๑. ด้านเกษตรกรรม

ลำดับที่ : ๑

ชื่อของภูมิปัญญาท้องถิ่น : สวนไผ่ป้อง โคนหนองนาโมเดล

ชื่อของเจ้าของภูมิปัญญา : นางหว่าย แววประเสริฐ

ที่อยู่ : บ้านเลขที่ ๓๘ ม. ๔ บ้านนาทราย ตำบลคอกช้าง อำเภอสระใคร จังหวัดหนองคาย

ภาพถ่าย :

๑. ด้านเกษตรกรรม

ลำดับที่ : ๒

ชื่อของภูมิปัญญาท้องถิ่น : สวนผู้ใหญ่มานพ โคกหนองนาโมเดล

ชื่อของเจ้าของภูมิปัญญา : นางกมล บุญชี

ที่อยู่ : บ้านเลขที่ ๒ ม. ๒ บ้านดงแสนแพน ตำบลคอกช้าง อำเภอสระใคร จังหวัดหนองคาย

ภาพถ่าย :

๑. ด้านเกษตรกรรม

ลำดับที่ : ๓

ชื่อของภูมิปัญญาท้องถิ่น : ห้วยชันโมเดล โคกหนองนา

ชื่อของเจ้าของภูมิปัญญา : นายสังวาล พิมพากร

ที่อยู่ : ๗๗ ม. ๑ บ้านคอกช้าง ตำบลคอกช้าง อำเภอสระใคร จังหวัดหนองคาย

ภาพถ่าย :

๒. ด้านหัตถกรรม

ลำดับที่ : ๑

ชื่อของภูมิปัญญาท้องถิ่น : กลุ่มจักสานไม้ไผ่ บ้านพลายงาม

ชื่อของเจ้าของภูมิปัญญา : นายสมศักดิ์ แสงไสย์

ที่อยู่ : ม. ๑๑ บ้านพลายงาม ตำบลคอกช้าง อำเภอสระใคร จังหวัดหนองคาย

ภาพถ่าย :

๒. ด้านหัตถกรรม

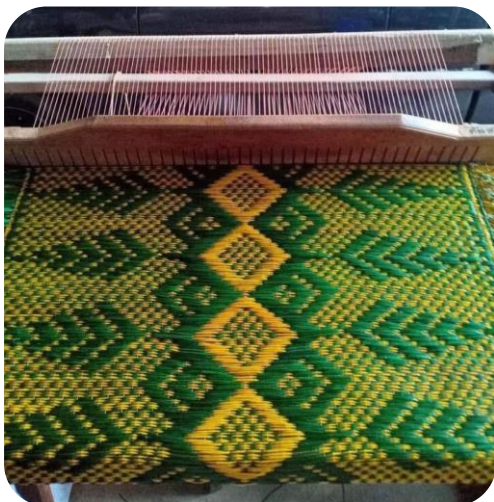
ลำดับที่ : ๒

ชื่อของภูมิปัญญาท้องถิ่น : จักรสานแม่อำพร

ชื่อของเจ้าของภูมิปัญญา : นางอำพร หล้าสวย

ที่อยู่ : เลขที่ ๑๔ ม. ๙ บ้านใหม่เอราวัณ ตำบลคอกช้าง อำเภอสระใคร จังหวัดหนองคาย

ภาพถ่าย :

๓. ด้านอุตสาหกรรม

ชื่อของภูมิปัญญาท้องถิ่น : ฟางข้าวอัดก้อน

ชื่อของเจ้าของภูมิปัญญา : นายอิพงษ์ วิภาทิน

ที่อยู่ : ม. ๑ บ้านคอกช้าง ตำบลคอกช้าง อำเภอสระใคร จังหวัดหนองคาย

ภาพถ่าย :

๔. ด้านการแพทย์ไทย

ชื่อของภูมิปัญญาท้องถิ่น : แม่หนูนวดแผนไทย

ชื่อของเจ้าของภูมิปัญญา : นางสุพรรณ สุกใส

ที่อยู่ : ม. ๘ บ้านใหม่เอราวัณ ตำบลคอกช้าง อำเภอสระใคร จังหวัดหนองคาย

ภาพถ่าย :

๕. ด้านประเพณี/วัฒนธรรม

ลำดับที่ : ๑

ชื่อของภูมิปัญญาท้องถิ่น : ประเพณีบุญมหาชาติ (บุญผะเหวด)

ความเป็นมา :

หลายคนคงจะสงสัยอยู่ว่าคำว่า "ผะเหวด" มีความหมายอย่างไร คำว่า "ผะเหวด" นั้นเป็นการออกเสียงตามสำเนียงอีสาน มาจากคำว่า "พระเวส" หมายถึงพระเวสสันดร งานบุญผะเหวดเป็น ๑ ในประเพณี ๑๒ เดือน หรือฮีตสิบสอง ของชาวอีสาน (การทำบุญประเพณี ๑๒ เดือน) โดยประเพณีนี้จะจัดขึ้นในเดือนที่ ๔ ของไทยหรือเดือนมีนาคม โดยกำหนดจัดงานในวันเสาร์และอาทิตย์แรกของเดือนมีนาคมทุกปี ประเพณีบุญผะเหวดหรือบุญเดือนสี่นี้สะท้อนให้เห็นถึงความศรัทธาอันแรงกล้าในพระพุทธศาสนาซึ่งชาวอีสานยึดถือและปฏิบัติกันมาช้านาน และอย่างเคร่งครัด เพราะถือว่าเป็นงานบุญใหญ่ที่สุดก็ว่าได้ การจัดงานบุญผะเหวดนั้นอยู่ที่การเทศน์เรื่องพระเวสสันดรชาดกหรือเทศน์มหาชาติ มีจำนวนทั้งหมด ๑๓ กัณฑ์ โดยชาวอีสานมีความเชื่อว่าถ้าหากว่าฟังเทศน์ครบทั้งหมดวันเดียวและจัดเตรียมเครื่องคาย (บูชา) ได้ถูกต้อง ก็จะได้เกิดในศาสนาพระอริยมะตัตตรัย แต่ถ้าหากตั้งเครื่องคาย (บูชา) ไม่ถูกต้อง จะทำให้เกิดอาเพศและสิ่งไม่ดีต่างๆ ตามมา จึงทำให้ทุกคนในหมู่บ้าน ให้ความสำคัญกับงานนี้อย่างมาก โดยจะมาทำพิธีร่วมกันอีกประการหนึ่ง คือ เพื่อระลึกถึงพระเวสสันดร พระโพธิสัตว์ผู้บำเพ็ญเพียรบารมีชาติสุดท้ายของพระองค์ก่อนจะเสวยชาติ และตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าในภายหลัง

ภาพถ่าย :

๕. ด้านประเพณี/วัฒนธรรม

ลำดับที่ : ๓

ชื่อของภูมิปัญญาท้องถิ่น : ประเพณีมหาสงกรานต์

ความเป็นมา :

สงกรานต์หมายถึง การส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่คือ ตั้งแต่ ๑๓ - ๑๕ เมษายน แต่เดิมวันขึ้นปีใหม่ไทยคือวันเริ่มปีปฏิทินของไทย จนถึง พ.ศ. ๒๔๓๑ และได้มีการเปลี่ยนแปลงมาเป็นวันที่ ๑ เมษายน เป็นวันขึ้นปีใหม่จนถึง พ.ศ. ๒๔๘๓ ประเพณีสงกรานต์ ถือเป็นประเพณีของไทยมาแต่โบราณ สิ่งที่ยึดปฏิบัติกันคือ การรดน้ำดำหัวขอพรจากผู้สูงอายุ อันเป็นการแสดงความกตัญญูและสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นวิถีชีวิตและขนบธรรมเนียมอันดีงามของไทย ซึ่งถือว่าผู้สูงอายุเป็นบุคคลที่สถาบันครอบครัว และสังคมให้ความเคารพนับ ในอีกแง่หนึ่งยังมีความเชื่อว่าเป็นการขัดปေးสิ่งไม่ดีออกไป ทำให้นิยมเล่นสาดน้ำ และประแป้งกันในช่วงเทศกาลสงกรานต์ โดยจะไม่ถือโทษโกรธกัน

ภาพถ่าย :

๕. ด้านประเพณี/วัฒนธรรม

ลำดับที่ : ๔

ชื่อของภูมิปัญญาท้องถิ่น : ประเพณีบุญบั้งไฟ

ความเป็นมา :

ประเพณีบุญบั้งไฟ เป็นประเพณีภาคอีสานของไทย โดยมีตำนานมาจากนิทานพื้นบ้านของภาคอีสานเรื่อง พระยาคันคากเรื่องผาแดงนางไอ่ ซึ่งในนิทานพื้นบ้านได้กล่าวถึง การที่ชาวบ้านได้จัดงานบุญบั้งไฟขึ้นเพื่อเป็นการบูชา พระยาแถน หรือเทพวัสสกาลเทพบุตร ซึ่งชาวบ้านมีความเชื่อว่า พระยาแถนมีหน้าที่คอยดูแลให้ฝนตกถูกต้องตามฤดูกาลและมีความชื่นชอบไฟเป็นอย่างมากหากหมู่บ้านใดไม่จัดทำการจัดงานบุญบั้งไฟบูชา ฝนก็จะไม่ตกถูกต้องตามฤดูกาล อาจก่อให้เกิดภัยพิบัติกับหมู่บ้านได้ ขบวนแห่บั้งไฟจะถูกตกแต่งประดับประดาอย่างสวยงามด้วยลวดลายไทยสีทอง ว่ากันว่า ศิลปะการตกแต่งบั้งไฟนี้ นายช่างจะต้องสืบและดัดลวดลายต่างๆ นี้ไว้เป็นเวลาแรมเดือน จึงนำมาทากาวติดกับลูกบั้งไฟ ส่วนหัวบั้งไฟนั้น จะทำเป็นรูปต่างๆ ส่วนมากนิยมทำเป็นรูปหัวพญานาค อ้าปากแลบลิ้น ฟันน้ำได้ บางก็ทำเป็นรูปอื่นๆ แต่ก็มี ความหมายเข้ากับตำนานในการขอฝนทั้งสิ้น ตัวบั้งไฟจะนำไปตั้งบนฐาน ใช้รถหรือเกวียนเป็นพาหนะนำมาเดินแห่ตามประเพณี

ภาพถ่าย :

๕. ด้านประเพณี/วัฒนธรรม

ลำดับที่ : ๕

ชื่อของภูมิปัญญาท้องถิ่น : ประเพณีบุญข้าวประดับดิน

ความเป็นมา :

การทำบุญข้าวประดับดินนี้ เกิดจากความเชื่อตามนิทานธรรมบทว่าญาติของพระเจ้าพิมพิสาร ได้ยกยอกเงินวัดไปเป็นของตนเอง ครั้นตายไปแล้วได้ไปเกิดเป็นเปรตในนรก และเมื่อพระเจ้าพิมพิสารถวายทานแด่พระพุทธเจ้าแล้วมีอุทิศให้ญาติที่ตาย กลางคืนพวกญาติที่ตายมาแสดงตัวเปล่งเสียงน่ากลัวให้ปรากฏใกล้พระราชนิเวศน์ รุ่งเช้าได้เสด็จไปทูลถามพระพุทธเจ้า พระพุทธองค์ทูลเหตุให้ทราบ พระเจ้าพิมพิสารจึงถวายทานอีก แล้วอุทิศส่วนกุศลไปให้ ญาติที่ตายไปจึงได้รับส่วนกุศล ดังนั้น การทำบุญข้าวประดับดิน คือการทำเพื่ออุทิศส่วนกุศลแก่ญาติผู้ตายแล้ว ถือเป็นประเพณีที่ต้องทำเป็นประจำทุกปี

๑. วันแรม ๑๓ ค่ำ เดือน ๙ ชาวบ้านจะเตรียมข้าวต้ม ขนม อาหารคาวหวาน หมาก พลู และบุหรีไว้ ๔ ส่วน ส่วนหนึ่งเลี้ยงดูกันในครอบครัว ส่วนที่สองแจกให้ญาติพี่น้อง ส่วนที่สามอุทิศให้ญาติที่ตายไปแล้ว และส่วนที่สี่นำไปถวายพระสงฆ์ ในส่วนที่สาม ญาติโยมจะห่อข้าวน้อย ซึ่งมีวิธีการห่อคือ ใช้ใบตองห่อขนาดเท่าฝ่ามือ ส่วนความยาวนั้นให้ยาวสุดซีกของใบตอง

๒. วันแรม ๑๔ ค่ำ เดือน ๙ ชาวบ้านจะไปวัดตั้งแต่เวลาตี ๔ เพื่อนำสิ่งของที่เตรียมไว้จัดใส่กระทง หรือเย็บเป็นห่อเหมือนข้าวสากไปวางอุทิศส่วนกุศลตามที่ต่าง ๆ ซึ่งการวางแบบนี้ เรียกว่า การวางห่อข้าวน้อย แต่หากเป็นการนำไปวางในวัด จะเรียกว่า การยาย (วางเป็นระยะ ๆ) ห่อข้าวน้อย ซึ่งเวลานำไปวางจะพากันไปทำอย่างเงียบ ๆ ไม่มีการตีฆ้อง ตีกลองแต่อย่างใด

๓. หลังจากวางเสร็จแล้ว ชาวบ้านจะกลับบ้านเพื่อเตรียมอาหารทำบุญที่วัดอีกทีหนึ่งในตอนเช้า เมื่อพระสงฆ์ฉันเช้าเสร็จก็จะเทศน์ฉลองบุญข้าวประดับดิน ต่อจากนั้นชาวบ้านจะนำปัจจัยไทยทานถวายแด่พระสงฆ์ เมื่อพระสงฆ์ให้พรเสร็จ ชาวบ้านที่มาทำบุญก็จะกรวดน้ำอุทิศส่วนกุศลไปให้ญาติผู้ล่วงลับไปแล้วทุก ๆ คน

ภาพถ่าย :

๕. ด้านประเพณี/วัฒนธรรม

ลำดับที่ : ๖

ชื่อของภูมิปัญญาท้องถิ่น : ประเพณีเข้าพรรษา

ความเป็นมา :

เมื่อครั้งพระพุทธเจ้าประทับอยู่ที่วัดเวฬุวัน เมืองราชคฤห์ พอถึงฤดูฝนพระภิกษุส่วนใหญ่ก็อยู่ประจำที่ เช่นเดียวกับนักบวชนอกพุทธศาสนาที่มักถือเป็นประจำปฏิบัติอยู่จำพรรษามาตั้งแต่ก่อนพุทธกาล ปรากฏว่ามีพระภิกษุกลุ่มฉัพพัคคีย์พาบริวารจำนวน ๑,๕๐๐ รูปเที่ยวจาริกไปตามที่ต่างๆ เนื่องจากตอนต้นพุทธกาลยังไม่มีพุทธบัญญัติให้ภิกษุอยู่จำพรรษา ทำให้ชาวบ้านพากันติเตียนถึงการจาริกของท่านเพราะไปเหยียบข้าวกล้าในนาเสียหาย เมื่อรู้ไปถึงพระพุทธเจ้า จึงทรงรับสั่งให้ประชุมสงฆ์ ตรัสถามจนได้ความจริง แล้วทรงบัญญัติให้พระภิกษุอยู่จำพรรษา เป็นเวลา ๓ เดือนในฤดูฝน วันเข้าพรรษา นอกจากจะเป็นช่วงที่พระภิกษุอยู่ประจำที่ดังกล่าวแล้วยังก่อให้เกิดประเพณีสำคัญขึ้นอีก ๒ ประเพณีคือ ประเพณีถวายผ้าอาบน้ำฝน และประเพณีแห่เทียนพรรษา ประเพณีถวายผ้าอาบน้ำฝน เกิดขึ้นโดยมีเรื่องเล่าว่า ในสมัยพุทธกาล ครั้งหนึ่งนางวิสาขา มหาอุบาสิกาต้องการจะนิมนต์พระภิกษุไปฉันภัตตาหารที่บ้าน จึงให้หญิงรับใช้ไปพระวิหารเชตวันเพื่อนิมนต์พระ ปรากฏว่านางไปเห็นพระภิกษุเปลือยกายอาบน้ำฝนอยู่ ก็กลับมารายงานด้วยความเข้าใจผิดว่าไม่พบพระ เห็นแต่พวกชีเปลือย นางวิสาขาที่รู้ด้วยปัญญาว่าคงเป็นพระอาบน้ำฝนอยู่ ดังนั้น นางจึงได้ทูลขอพรจากพระพุทธเจ้า ขอถวายผ้าอาบน้ำฝนแด่พระภิกษุและภิกษุณีเป็นประจำแต่นั้นมา จึงเกิดเป็นประเพณีที่ชาวพุทธปฏิบัติสืบต่อมาจนทุกวันนี้ และกล่าวกันว่า ผู้ที่ถวายผ้าอาบน้ำฝนจะได้รับอานิสงส์เหมือนการถวายผ้าอื่นๆ ตามนัยที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ คือ ทำให้เป็นผู้มีผิวพรรณผ่องใส สวยงาม ไม่มีโรคภัยไข้เจ็บ มีความสะอาดผ่องใสทั้งกายและใจ ส่วนประเพณีแห่เทียนพรรษา เกิดจากความจำเป็นที่วามัยก่อนยังไม่มีไฟฟ้าใช้เช่นปัจจุบัน ดังนั้น เมื่อพระภิกษุอยู่รวมกันมากๆ เพื่อปฏิบัติกิจวัตร เช่น การสวดมนต์ตอนเข้ามีดและพลบค่ำ การศึกษาพระปริยัติธรรม จำเป็นต้องใช้แสงสว่างจากเทียน ดังนั้น ชาวบ้านจึงได้ร่วมกันนำเทียนมาถวาย ซึ่งช่วงต้นก็คงจะถวายเป็นเทียนเล็กๆ ธรรมดา ครั้นต่อมาก็ได้มีการมัดเทียนเล็กๆ มารวมกันเป็นต้น คล้ายต้นกล้วยหรือลำไ้ม้วนแล้วติดกับฐาน ที่เรียกกันว่า ต้นเทียน หรือ ต้นเทียนพรรษา และที่วิวัฒนาการมาเรื่อยๆ จนเป็นเทียนพรรษาอย่างที่เรเห็นกันอยู่ในปัจจุบัน

ภาพถ่าย :

๕. ด้านประเพณี/วัฒนธรรม

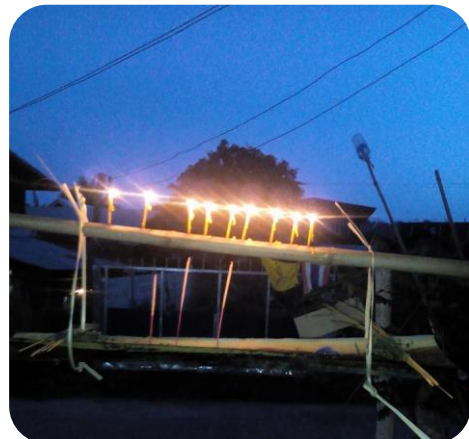
ลำดับที่ : ๗

ชื่อของภูมิปัญญาท้องถิ่น : ประเพณีวันออกพรรษา

ความเป็นมา :

วันออกพรรษา ตรงกับวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ ของทุกปี นับเป็นอีกหนึ่งวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เนื่องจากเป็นวันสิ้นสุดระยะเวลาจำพรรษาในช่วงฤดูฝนครบไตรมาส (สามเดือน) ของพระภิกษุสงฆ์ตามพระพุทธบัญญัติ มีความเชื่อว่าวันออกพรรษาเป็นวันที่พระพุทธเจ้าเสด็จลงมาจากการจำพรรษาจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ นอกจากนี้ วันออกพรรษามีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า "วันมหาปวารณา" คำว่า "ปวารณา" แปลว่า "อนุญาต" หรือ "ยอมให้" กล่าวคือ เป็นวันที่เปิดโอกาสให้พระภิกษุสงฆ์ในทุกระดับชั้นที่ได้จำพรรษาพร้อมกันมาตลอด ๓ เดือน สามารถกล่าวตักเตือน ชี้ข้อบกพร่องของกันและกันได้ โดยอยู่บนหลักของความเมตตา ความปรารถนาดี และความเสมอภาค หลังจากการทำพิธีออกพรรษาแล้วพระภิกษุสงฆ์สามารถทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาได้ตามปกติ และสามารถค้างแรมในสถานที่ต่าง ๆ ที่ไปแสดงเทศนาได้โดยที่ไม่ถือว่าผิดพระพุทธบัญญัติ กิจกรรมวันออกพรรษาแบ่งออกเป็นฝั่งภิกษุสงฆ์และฆราวาสหรือพุทธศาสนิกชนทั่วไป ฝ่ายพระภิกษุสงฆ์จะจัดพิธีกรรม "มหาปวารณา" เพื่อให้ว่ากล่าวตักเตือนซึ่งกันและกันได้ดังที่กล่าวไว้ข้างต้น ฝ่ายพุทธศาสนิกชนนั้นสามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้ในวันออกพรรษา เช่น การทำบุญตักบาตร ฟังพระธรรมเทศนา รักษาศีล ถวายสังฆทาน ถวายภัตตาหาร หรือจัดดอกไม้ ธูป เทียน ไปบูชาที่วัด

ภาพถ่าย :

๕. ด้านประเพณี/วัฒนธรรม

ลำดับที่ : ๘

ชื่อของภูมิปัญญาท้องถิ่น : ประเพณีบุญมหากรฐิน

ความเป็นมา :

กรฐินมีกำหนดระยะเวลาถวาย จะถวายตลอดไปเหมือนผ้าชนิดอื่นมิได้ระยะเวลานั้นมีเพียง ๑ เดือน คือตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ ไปจนถึงวัน ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ (วันเพ็ญเดือน ๑๒) ระยะเวลานี้เรียกว่า กรฐินกาล คือ ระยะเวลาทอดกรฐินหรือเทศกาลทอดกรฐิน

ภาพถ่าย :

๕. ด้านประเพณี/วัฒนธรรม

ลำดับที่ : ๙

ชื่อของภูมิปัญญาท้องถิ่น : ประเพณีลอยกระทง

ความเป็นมา :

ประเพณีลอยกระทง เป็นประเพณีของไทยที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาแต่โบราณ วันเพ็ญเดือน ๑๒ เป็นวันที่พระจันทร์เต็มดวง ทำให้แม่น้ำสะอาด แสงจันทร์ส่องเวลากลางคืน เป็นบรรยากาศที่สวยงามเหมาะแก่การลอยกระทง เดิมพิธีลอยกระทง เรียกว่า พระราชพิธีจองเปรียง ชักโคมลอยโคม ซึ่งเป็นพิธีของพราหมณ์ เพื่อบูชาพระเจ้าทั้งสาม คือ พระอิศวร พระนารายณ์ และพระพรหม คนไทยนับถือพระพุทธศาสนาก็ทำพิธีชักโคมเพื่อบูชาพระบรมสารีริกธาตุ พระจุฬามณี ณ สวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ลอยโคมบูชาพระพุทธบาท ตำนานเรื่องของการลอยกระทงมีความเชื่อแตกต่างกันไป แล้วแต่พื้นที่ในแต่ละท้องถิ่นและศาสนา ที่แต่ละท้องถิ่นยึดถืออยู่ การลอยกระทงในปัจจุบันยังคงรักษารูปแบบเดิมเอาไว้ได้ตามสมควร เมื่อถึงวันเพ็ญเดือนสิบสอง ชาวบ้านจะจัดเตรียมทำกระทงจากวัสดุที่หาง่ายจากธรรมชาติ เช่น หยวกกล้วยและดอกบัว นำมาประดิษฐ์ เป็นกระทงสวยงาม ปักธูปเทียนและดอกไม้เครื่องสักการบูชา ก่อนทำการลอยในแม่น้ำก็จะอธิษฐานในสิ่งที่มุ่งหวัง พร้อมขอขมาต่อพระแม่คงคาเพราะได้อาศัยน้ำทำนกินและใช้ แม้ว่าความเชื่อและวิธีการลอยกระทงจะมีความแตกต่างกันไปตามแต่ละท้องถิ่น แต่ความเชื่อที่เหมือนกันคือ ประเพณีการลอยกระทง เป็นคติความเชื่อของ ประชากรที่ประกอบอาชีพกสิกรรม ซึ่งมีน้ำเป็นปัจจัยหลัก ในการประกอบอาชีพที่ทำให้พืชเจริญงอกงามสมบูรณ์ จึงมีการลอยกระทงไปตามกระแสน้ำ เพื่อขอขอบคุณพระแม่คงคาหรือเทพเจ้าแห่งน้ำ อีกทั้งเป็นการแสดงคารวะ ขอภัยที่ได้ล่วงบาป หรือปล่อยส่งปญฺกฏลงน้ำ ไม่ว่าจะโดยตั้งใจหรือไม่ก็ตาม หลังจกการลอยกระทงแล้วก็จะมีการละเล่นรื่นเริงสนุกสนาน อันเป็นธรรมเนียมในการสร้างความกลมเกลียวของคนในชุมชนอีกด้วย

ภาพถ่าย :

